

**Apvienotā Uztura padomes un Sabiedrības veselības koordinācijas komisijas sēde
Protokols Nr.11**

Rīgā

2010.gada 16.decembrī

Sanāksme notiek: Veselības ministrijā, Brīvības ielā 72

Sanāksmes sākums: plkst.12:00

Sanāksmes beigas: plkst.13:30

Sanāksmi vada:

J.Bārzdiņš – veselības ministrs, Uztura padomes priekšsēdētājs;

P. Apinis – Latvijas Ārstu biedrības prezidents, Sabiedrības veselības koordinācijas komisijas vadītājs.

Sanāksmē piedalās:

Uztura padomes un Sabiedrības veselības koordinācijas komisijas locekļi:

A. Brēmanis, G. Briģis, A.Ērglis, I.Jākobsone, D.Kārkliņa, I.Kondratjuka, I.Ķelle, Z.Matuzale, A.Molokovskis, L.V.Neimane, G.Ozoliņš, A.Paeglītis, I.Rasa, D.Ratniece, U.Ronis, G. Rudzīte, A.Rūrāne, S.Šimfa, M.Taube, E.Tirāns.

Uzaicinātie:

M.Balodis - Pārtikas un veterinārā dienesta ģenerāldirektors

R.Balodis – Latvijas Reklāmas asociācijas padomes loceklis

V.Bergmane – Latvijas Preses izdevēju asociācijas biroja vadītāja

V.Boļšakova – Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā referente

E.Fernāts – Ekonomikas ministrijas Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamenta Uzņēmējdarbības, ārvalstu investīciju piesaistes un eksporta nodaļas vecākais referents

A.Kalniņš – Latvijas Tirdzniecības asociācijas padomnieks

M.Koraļova – „Coca-Cola Latvia” pārstāve

R.Korotinska – Latvijas infektoloģijas centra Infekciju slimību epidemioloģiskās uzraudzības un imunizācijas nodaļas pārstāve

I.Kriģere-Lāce – Latvijas Reklāmas asociācijas valdes locekle

A.Krūze – Ekonomikas ministrijas Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamenta Uzņēmējdarbības, ārvalstu investīciju piesaistes un eksporta nodaļas vadītāja

R.Lerhe – Zemkopības ministrijas Tirdzniecības un tiešā atbalsta departamenta direktore

I.Lielpinka – Latvijas Bezalkoholisko dzērienu uzņēmēju asociācijas pārstāve

G.Līdaka – Latvijas Raidorganizāciju asociācijas izpilddirektore

A.Melngaile – Pārtikas un veterinārā dienesta pārstāve

I.Mežiniece – Zemkopības ministrijas Tirdzniecības un tiešā atbalsta departamenta Nozaru ekonomikas nodaļas vadītāja

I.Šure – Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas valdes locekle

D.Ugare – Zemkopības ministrijas Veterinārā un pārtikas pārstrādes departamenta direktora vietniece

A.Upena – Ekonomikas ministrijas Iekšējā tirdzniecības departamenta Konkurences tirdzniecības un patērētāju tiesību nodaļas vadītāja – departamenta direktora vietniece

I.Zariņš – Latvijas Preses izdevēju asociācijas valdes priekšsēdētājs

Veselības ministrijas pārstāvji:

R.Muciņš – valsts sekretārs

J. Bundulis – valsts sekretāra vietnieks

I. Šmate – Veselības politikas plānošanas departamenta direktore

S.Līviņa – Veselības politikas plānošanas departamenta Veselības politikas plānošanas dokumentu izstrādes nodaļas vadītāja

I.Straume – Veselības politikas plānošanas departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vadītāja

I.Birzniece – Veselības politikas plānošanas departamenta Veselības politikas plānošanas dokumentu izstrādes nodaļas vecākā referente

S.Terela – Veselības politikas plānošanas departamenta Veselības politikas plānošanas dokumentu izstrādes nodaļas vecākā referente

S.Kukliča – Veselības politikas plānošanas departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vecākā referente

O.Šneiders – Komunikācijas nodaļas preses sekretārs

Sanāksmi protokolē:

I.Straume – Veselības politikas plānošanas departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vadītāja

Dienas kārtībā:

1. Veselības ministra, Uztura padomes priekšsēdētāja J.Bārzdiņa uzruna sēdes dalībniekiem.
2. Latvijas Ārstu biedrības prezidenta, Sabiedrības veselības koordinācijas komisijas priekšsēdētāja P.Apiņa uzruna sēdes dalībniekiem.
3. Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2011.-2017.gadam projektā iekļautie pasākumi uztura politikas jomā, priekšlikumu iesniedzēji un pamatojums (*prezentē I.Šmate*).
4. Latvijas Ārstu biedrības skatījums par veselīga uztura politikas pasākumiem 2011.gadā (*prezentē P.Apinis*).
5. Diskusija.

Sēdi atklāj Veselības ministrs, Uztura padomes priekšsēdētājs J.Bārzdiņš. Ministrs informē dalībniekus, ka šajā sēdē tiks diskutēts par nepieciešamajiem sabiedrības veselības veicināšanas pasākumiem uztura jomā, lai uzlabotu Latvijas iedzīvotāju veselību turpmākajos gados. Veselības ministrija sadarbībā ar Latvijas Ārstu biedrību ir izstrādājusi Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2011.-2017.gadam projektu, iekļaujot tajā dažādu institūciju un sabiedrisko organizāciju iesniegtos priekšlikumus. Pamatnostādņu projekts tika nodots sabiedriskai apspriešanai līdz 1.decembrim; ir saņemti dažādi viedokļi, no kuriem daļa tiks izskatīta arī šajā sēdē.

P.Apinis, Sabiedrības veselības koordinācijas komisijas vadītājs, Latvijas Ārstu biedrības prezidents, uzrunājot sēdes dalībniekus informē, ka šodien tiks skatīti šaurāki jautājumi, par kuriem viskrasāk dalās viedokļi – par uzturā nevēlamu pārtikas produktu pieejamības ierobežošanu (cenu celšana, reklāmas ierobežojumi) un par uzturā ieteicamo pārtikas produktu izplatīšanas un atpazīstamības veicināšanu.

I.Šmate prezentē Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2011.-2017.gadam pasākumu plānā paredzētās aktivitātes veselīga uztura veicināšanas jomā, saņemtos iebildumus un pieejamo literatūru par pierādījumiem par reklāmas ietekmi uz bērniem (*prezentāciju skatīt pielikumā*). Pamatnostādņu publiskā apspriešana tiks pagarināta līdz 2011.gada 1.februārim un projekts tiks iesniegts izsludināšanai Valsts sekretāru sanāksmē ne ātrāk kā 2011.gada martā. Klātesošie tiek aicināti aktīvāk iesūtīt priekšlikumus pamatnostādņēm.

P.Apinis (*prezentāciju skatīt pielikumā*) īsi raksturo Sabiedrības veselības pamatnostādņu izstrādes gaitu un daudzās diskusijas augustā – septembrī, kurās aktīvi iesaistījās ārsti, uztura un diētas speciālisti, RSU un LU pārstāvji, ierosinot krasāk vērsties pret uzturā nevēlamu produktu pieejamību. P.Apinis informē, ka šobrīd Saeimā notiek (saskaņā ar Latvijas Ārstu biedrības (turpmāk – LĀB) priekšlikumiem) akcīzes nodokļa likmes paaugstināšana bezalkoholiskajiem dzērieniem ar pievienotu cukuru, kaut gan ražotāju organizācijas jau ir panākušas, ka plānotais 30% palielinājums no 5 Ls par 100 litriem ir samazināts uz 4,6 Ls par 100 litriem. 15.12.2010. notika preses konference grāmatas „Viss par sāli” atvēršanai, kuras laikā ārsti puda viedokli par pārmērīgas sāls lietošanas kaitīgo iedarbību uz sirds veselību. LĀB turpmāk ierosina darboties divos virzienos:

1. Uzturā nevēlamo (pārsaldināto, pārsālīto, piesātinātus taukus saturošu) produktu pieejamības mazināšana patērētājam – gan informējot patērētājus par veselīgu izvēli, gan ceļot cenas un ierobežojot reklāmas šiem produktiem;
2. Uzturā ieteicamo produktu, (īpaši Latvijā ražoto) – augļu, dārzeņu, piena produktu – produktu ar zemu sāls, cukura un tauku saturu izplatīšanas un atpazīstamības veicināšana:
  - 2.1.motivējot Latvijas ražotājus ražot „veselīgus” produktus – LĀB iecere piešķirt balvu ražotājiem „Veselīgs Latvijas produkts”;
  - 2.2.Pievienoties Ziemeļvalstu (Zviedrijas, Dānijas, Norvēģijas) iesāktajai aktivitātei – marķēt „veselīgos” produktus ar speciālu simbolu, lai patērētājs varētu labāk orientēties produktu piedāvājumā un varētu izdarīt veselīgu izvēli.

D.Kārklīņa interesējas, cik naudas iespējams ietaupīt no farmācijas nozares, lietojot veselīgu uzturu un vai LĀB iecerētā balva „Veselīgs Latvijas produkts” nav saistīta ar farmācijas nozari.

P.Apinis atbild, ka LĀB iecerētā balva „Veselīgs Latvijas produkts” nav saistīta ar farmācijas nozari, jo Latvijas Farmaceitu biedrība ir tikai viena no sabiedriskajām organizācijām, ar ko LĀB sadarbosies pretendentu nominēšanai. Norāda, ka pētījumi par zāļu patēriņa samazināšanās saistību ar veselīgu uzturu tiek veikti.

D.Kārklīņa jautā, kas tiek darīts, lai izglītotu ārstus par veselīga uztura jautājumiem.

P.Apinis atbild, ka 2011.gadā, izmantojot ES Struktūrfondu līdzekļus, tiks veikta ārstu un māsu apmācība par šiem jautājumiem.

A.Ērglis izsaka viedokli, ka ārstiem ir jāsadarbojas ar pārtikas tehnoloģiem, piemēram, par piena produktu ar augu tauku piedevu lietošanu. Uzsver ilgtermiņa ieguvumus no veselīga uztura lietošanas un informē par Somijas pieredzi – samazinot asinsspiedienu par 1 – 2 mm dzīvsudraba staba, dzīves ilgums palielinās par 3 – 4 gadiem.

D.Kārklīņa jautā, vai Veselības ministrija ir paredzējusi reklāmas bērniem par veselīgu uzturu.

J.Bārdziņš atbild, ka Veselības ministrija labprāt nopirktu visus raidlaikus, bet diemžēl nevar to atļauties. Uzsver, ka publiskas diskusijas ir veids, kā pievērst sabiedrības uzmanību.

Ģ.Brīģis, komentējot iepriekš teikto, norāda, ka ir jānodala tiešās un netiešās izmaksas un ieguvumi no veselīga dzīvesveida veicināšanas sabiedrībā. Uzsver, ka būtiskākais ir kopējais efekts un mērķis valstij nav īslaicīga peļņa, bet gan ilgāka dzīve, veselīgāki iedzīvotāji.

U.Ronis pauž uzskatu, ka Veselības ministrijas pirmais paziņojums ir bijis par nodokļu paaugstināšanu neveselīgai pārtikai.

P.Apinis norāda, ka iepriekšējā dienā ir bijusi preses konference par sāls patēriņa samazināšanu un masu mediji ir interesējušies vienīgi par akcīzes nodokļa piemērošanu sāli saturošiem produktiem.

G.Līdaka pauž viedokli, ka Veselības ministrijas vienīgie priekšlikumi ir ierobežot un aizliegt, ka nav bijusi saruna, ko darīt sabiedrības informēšanai.

L.Neimane informē, ka šobrīd tiek veikts pētījums par joda deficītu Latvijā, kurā iesaistīti skolēni.

D.Ratniece pauž atbalstu pētījuma veikšanai par joda deficītu. Jautā Zemkopības ministrijai, cik skolu iesaistījušās „Skolas augļa” programmā un kā padarīt šo programmu obligātu.

R.Lerhe atbild, ka dalībai „Skolas augļa” programmā ir pieteikušās 590 skolas, tomēr finansējums ir mazs un dalība programmā ir brīvprātīga. Attiecībā uz pamatnostādņēm informē, ka Zemkopības ministrija atbalsta dokumenta tapšanu un izvirzītos mērķus, tomēr ir nepieciešams adekvāts risinājums paredzēto mērķu sasniegšanai, izvērtējot ietekmi arī uz pārtikas nozares attīstību un konkurētspēju. Atsevišķi plānā izvirzītie pasākumi nerada pārlicību, ka tos realizējot tiks sasniegts pamatnostādņu mērķis.

A.Rūrāne pauž viedokli, ka Pasaules Veselības organizācija (PVO) vienmēr ir uzsvērusi, ka izstrādājot šādus dokumentus, ir jāpanāk visu sektoru iesaistīšanās. PVO loma ir tehniskā ekspertīze. Ieteikumiem tā pieiet ar lielu atbildību, visi ieteikumi ir balstīti uz zinātni un pētniecību. Ja PVO kaut ko apgalvo, tas ir zinātniski pierādīts. PVO uzskata, ka ar hronisko slimību izplatību var cīnīties tikai tad, ja tiek iesaistīti visi sektori visos līmeņos. Atbildot uz jautājumu, kādēļ Latvijai vajadzētu pieņemt stingrākus mērus pret neveselīgu pārtikas produktu tirdzniecību un reklāmu, A.Rūrāne atbild, ka hroniskās neinfekciju slimības aizņem 77% no kopējās saslimstības un mirstības un šo slimību riska faktori ir ārpus veselības sektora ietekmes sfēras, savukārt izmaksas gulstas tieši uz ārstēšanu. Uzskata, ka 1 – 2% finansējuma, kas tiek novirzīti veselības veicināšanai, ir nepiedodami maz.

I.Rasa informē, ka 2008.gadā ir vērsies Veselības ministrijā par pārtikas produktu marķēšanu diabēta un celiakijas pacientiem. Citās valstīs šādi produkti ir speciāli marķēti. Norāda, ka šis jautājums ir jāatrisina.

G.Ozoliņš pauž uzskatu, ka ar nodokļu pacelšanu ne vienmēr var sasniegt pamatnostādņēs izvirzīto mērķus. Norāda, ka pārtikas produktu marķēšana ar uzturvērtības marķējumu ir metode, ar kuru mērķtiecīgi informējot un izglītojot patērētāju par veselīgu uzturu var drīzāk sasniegt vēlamo rezultātu. Šādi rīkojās arī citas ES dalībvalstis un kuru ražotie produkti atrodas mūsu tirgū – tie ir marķēti ar uzturvērtības marķējumu. Līdz ar to nevajag radīt jaunas īpašas Latvijai marķēšanas metodes, kas būs spēkā un lietojamas tikai Latvijā un papildus apgrūtinās ražotājus.

M.Koraļova informē, ka kompānija „Coca-Cola” atbalstīs sabiedrības veselības veicināšanas darbu. Norāda, ka kompānijai ir liela pieredze daudzās valstīs, ir gatavi sadarboties un izstrādāt kopīgas programmas.

I.Krīgere-Lāce vērš uzmanību, ka Latvijas Reklāmas asociācija ir atjaunojusi savu Ētikas kodeksu, un norāda, ka nav informēta par to, kas ir „neveselīgs pārtikas produkts”, kāda ir tā definīcija.

Informē, ka mediju tirgus samazinās; 2010.gadā ienākumi no bezalkoholisko dzērienu reklāmām ir 4,5 milj. Ls. Informē, ka asociācija ir gatava sadarboties.

A.Paeglītis informē, ka Latvijas Zobārstu asociācija jau aktīvi darbojas veselības veicināšanas jomā, ir pat radīta leļļu teātra izrāde bērniem „Gudrais zobīņš”. Pauž uzskatu, ka ir jārunā arī ar bērnu vecākiem.

U.Ronis iestājās pret nodokļu celšanu pārtikas produktiem. Uzskata, ka nav īstais laiks, lai celtu nodokļus papildus vēl citiem pārtikas produktiem.

A.Kalniņš pauž viedokli, ka pamatnostādņēs izvirzīto jautājumu pasniegšanas veids ir nepareizs, nav jārada mīts, ka cukurs un sāls ir kaitīgi.

A.Ērglis pauž viedokli, ka Latvijas pārtika ir viena no labākajām un tieši ievestie pārtikas produkti bieži vien ir neveselīgi. Uzskata, ka ir jāpasargā gan tirgus, gan veselība.

A.Upena informē, ka Ekonomikas ministrija ir jau nosūtījusi vēstuli Veselības ministrijai, kurā izklāstīts viedoklis par pamatnostādņēm. Izstrādājot pamatnostādnes, aicina domāt arī par uzņēmējiem un plānoto pasākumu samērīgumu.

G.Rudzīte izsaka nožēlu, ka masu mediji ir pievērsuši uzmanību tikai nodokļu palielināšanai un nav pamanījuši, ka pamatnostādņēs ir arī citi priekšlikumi uztura jomā (par skolām, izglītošanu un maznodrošinātajiem). Uzsver, ka nodokļus ir paredzēts celt neveselīgiem produktiem, nevis pamata pārtikas produktiem. Norāda, ka veselīgs uzturs nav dārgs, piemēram, salīdzinot ābolu ar saldināto dzērienu.

J.Bārzdīņš, noslēdzot sanākumi pateicas klātesošajiem par diskusiju un izteiktajiem viedokļiem. Pārtikas produktu ražotāji tiek aicināti neuztvert Veselības ministrijas pozīciju kā draudus, bet gan kā iespēju pārorientēties uz veselīgāku produktu ražošanu. Dokuments tiks precizēts un ministrijas mājas lapā būs pieejama visa informācija. Pamatnostādņu publiskā apspriešana tiks pagarināta līdz 2011.gada 1.februārim, dodot iespēju visām ieinteresētajām pusēm izteikt viedokli.

Pielikumā:

1. Prezentācija „Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2011.-2017. – priekšlikumi uztura jomā: “par un pret””.
2. Prezentācija „Uzdevumi Latvijas iedzīvotāju sabiedrības veselībā 2011.– 2017.”.

Uztura padomes priekšsēdētājs

J.Bārzdīņš

Sabiedrības veselības koordinācijas komisijas priekšsēdētājs

P. Apinis

Sekretariāts

I.Straume

